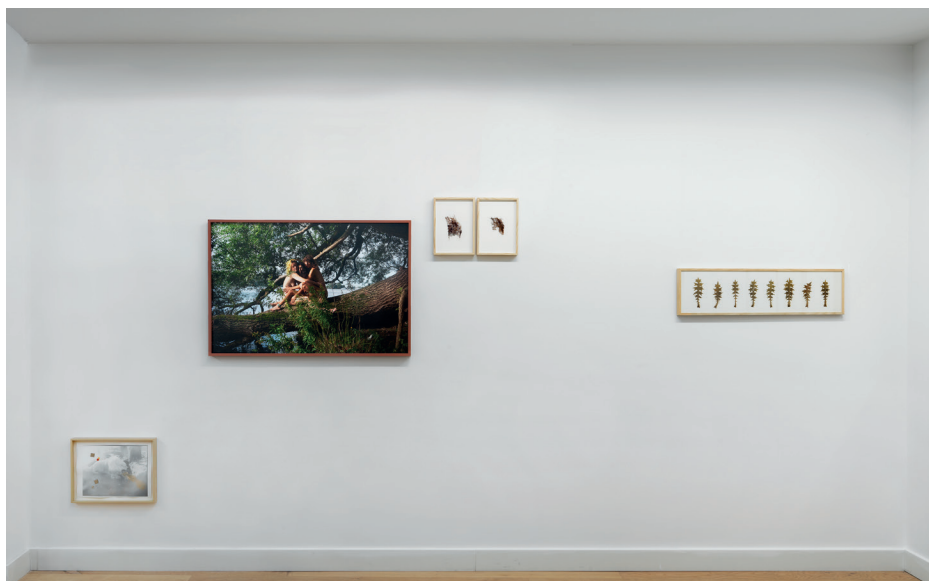

nature's resonance

herman de vries - melanie bonajo

natuurlijke resonantie

Op een morgen ontwaarde herman de vries twee kleurige gestalten achter de half-doorzichtige ruiten van zijn voordeur. Hij opende en op zijn stoep zaten melanie bonajo en partner. Een hartelijke begroeting was het begin van een spontaan bezoek en een intensieve ontmoeting. De kunstenaars ontmoeten elkaar hier in de ruimte van Bradwolff Partners opnieuw, nu via hun werk. Inmiddels heeft herman aan melanie gevraagd om een kunstenaarspublicatie te maken in zijn fameuze *eschenau summer press* reeks, waarvoor hij kunstenaars uitnodigt waarmee hij affiniteit voelt. Het werd , een titel die verwijst naar een bijeenkomst van heksen. Enkele foto's uit deze publicatie zijn, in groot formaat, onderdeel van de tentoonstelling hier.

melanie bonajo schrijft, net als herman de vries, hun naam zonder hoofdletters. Dit lijkt me in hun geval meer dan een stijlmiddel, net als dat ook bij herman de vries het geval is. Ik was niet in de gelegenheid om aan melanie bonajo te vragen wat hun beweegredenen zijn. Maar als ik overweeg wat de motivatie van herman is, kom ik bijna als vanzelf uit bij het werk van melanie. Bij herman is het een permanente performance met de taal van zijn naam en daarmee, onvermijdelijk, met zijn identiteit. Voor het publiek dat van zijn werk kennis neemt, is het steeds even wennen als zijn naam of een titel van een van zijn werken in een tekst verschijnt, alles in onderkast, omdat herman niet in hiërarchieën gelooft, omdat de natuur nooit en nergens volgens hiërarchieën functioneert. In de geschreven taal ervaren we bij hermans naam elke keer een kleine rimpeling in ons gevoel van correctheid, in de grammaticale norm die wij zo vanzelfsprekend hanteren en in de sociale conventies die ieder van ons heeft geïnternaliseerd. De ogen struikelen er telkens weer over en dat is precies de bedoeling van deze minimale taaldaad van herman de vries: ontregelen en attenderen op andere dan de conventionele mogelijkheden.

Uiteindelijk gaat het om de deconstructie van een identiteit die door een naam - een in een paspoort vastgelegd symbool - aan een mens wordt gehecht. Deconstructie is hier het juiste en preciese woord: het ontmantelen van iets dat zich als een feit of als een fenomeen presenteert, met behulp van de middelen die gebruikt worden om het feit als feit of als fenomeen te presenteren. In het werk van melanie bonajo en van herman de vries ontdek ik een parallelle geest en een parallelle houding van ontregeling, de-conditionering en het opschudden van conventies.

Door deze parallellie resoneren de werken van beide kunstenaars in hoge mate met en ten opzichte van elkaar. Daar komt bij dat bij beide kunstenaars hun werken er niet als kunst uitzien. Beiden deconstrueren met hun werken wat er van de kunst verwacht wordt, door relativering van esthetische middelen en artistieke verwachtingen, door thema's te kiezen die schijnbaar buiten het artistieke domein liggen, door zich niet af te vragen wat schoonheid is maar een lokale schoonheid te bepleiten en hun publiek mede op politieke thema's aan te spreken.

Het resoneren van hun werken met elkaar heeft mede te maken met de derde partner die in deze relatie aanwezig is: natuur. En met het verregaand *documentaire* karakter van beide oeuvres - het belang van het documenteren en verslagleggen (als het ware van buiten af) van hun onderzoek, de objecten, hun performances en ervaringen, maar ook hoe (natuurlijke en culturele) documenten en

objecten gepresenteerd worden. Hun motivaties zijn even persoonlijk als politiek gekleurd. Voor beide kunstenaars lijkt het belangrijk om het persoonlijke en het sociale, het intieme en het observerende met elkaar in contact te brengen; zij schuiven het van-buiten-af en het van-binnen-uit in elkaar.

Vaak is het observeren en documenteren bij bonajo uitbundig en expliciet, bij de vries meer intiem en impliciet. Wat hen uiteindelijk weer bij elkaar brengt is hun overweldigende behoefte om hun acties, hun performances, hun ervaringen en wat zij daarvan geleerd hebben, te delen. Beide oeuvres zijn uitnodigingen, verzonden aan de kijker. Een grote foto van bonajo van mensen die getooid zijn met bladeren en objecten, naast het meerdelige *journal de la gomera* van herman de vries, levert voor beide werken een surplus aan zeggingskracht op. De performance van het tonen en aandachtig genieten bij herman, en de performance van het beleven en uitbundig vieren bij melanie, gaan elkaar overlappen, hun verschillen vervagen. De aarduitwrijvingen van groene aardmonsters van de vries voelen, naast bonajo's documentaire film *Matrix Botanica. Biosphere Above Nations*, als de aardes waarin de voeten van de botanische feestgangers wortelen, als de pigmenten waarmee details van het ritueel worden ingekleurd.

bonajo en de vries laten zowel de deconstructie als de constructie van de mens in de natuur, en van de natuur in de mens zien; van de beelden in de mensen, de mensen in de beelden, de beelden in de natuur en de natuur in de beelden in de mensen. bonajo als exuberante sjamaan, de vries als ingetogen sjamaan. Beiden schudden de hiërarchieën op, die aan de *condition humaine* ten grondslag liggen.

Over hiërarchie en ordening gesproken - onlangs las ik in een korte en heldere geschiedenis van het thema *Finding Order in Nature*, geschreven door Paul L. Farber, het volgende. In de 18^e- en 19^e-eeuwse ontdekkingsstochten naar de vele nog onbekende werelden van de aarde, werden wetenschappelijke doelstellingen even belangrijk geacht als economische doelstellingen; de botanische tuinen van Europa en Amerika waren centra van wetenschappelijke studie en evenzeer kweektuinen voor geldelijk gewin. Maar dit streven naar controle ondermijnde zichzelf: de expeditie brachten zoveel nieuwe soorten planten en dieren naar de Westerse wereld, dat de wetenschappers op den duur niet meer konden omgaan met de veelheid en de diversiteit van de natuurlijke 'materialen' waarmee zij geconfronteerd werden. Het project om de natuur wetenschappelijk te ordenen, liep vast. Elke ordening riep meer vragen en problemen op dan dat het verklaringen en inzichten bracht omtrent het leven op aarde. De encyclopedische blik van natuurwetenschappers als Linnaeus en Buffon leed schipbreuk.

Wij kunnen nu bedenken dat de problemen van de taxonomisten, die uit de perfecte en complete ordening van de natuur de sluitende verklaringen en wetmatigheden voor het leven op aarde wilden afleiden, door hun eigen beperkte perspectief werden veroorzaakt. Het wachten was op het concept ecologie, 150 jaar later. Wat mij toch vooral bijbleef was de diagnose van Farber dat men niet met veelheid en diversiteit kon omgaan, dat men zich afvroeg waarom God op zo een overdreven en verwarrende manier Zijn grootheid in Zijn schepping wilde tonen. In dat licht maakt het werk van bonajo en de vries, dat niet over hiërarchieën maar over veelheid en diversiteit gaat, dat over het naast-elkaar van de wezens en de dingen gaat, duidelijk dat wij nog steeds moeite hebben met veelheid en diversiteit, dat wij leven in een cultuur die streeft naar uniformiteit en niet naar diversiteit. Beide kunstenaars bevragen de uniformiteit waardoor wij ons, in vele vormen en op veel niveaus, laten bepalen.

nature's resonance

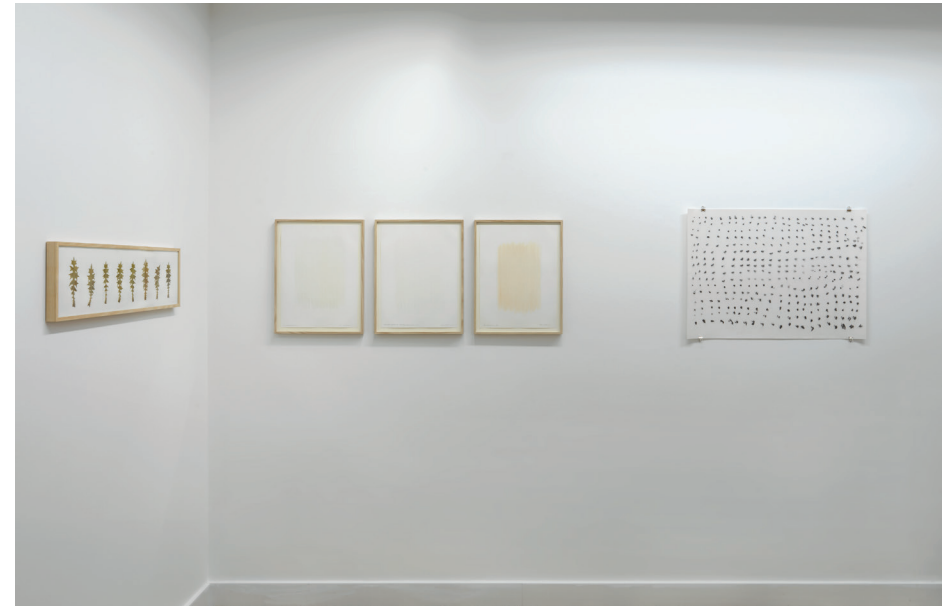
One morning, herman de vries spotted two colourful figures through the semi-transparent windows of his front door. He opened, and on his doorstep sat melanie bonajo and partner. A cordial greeting was the introduction to a spontaneous visit and an intense encounter. In the Bradwolf Partners Space the artists met again through the medium of their work. In the meantime herman asked melanie to create an artist's publication for his famous *eschenau summer press* series. This is a series in which he invites artists, with whom he feels a strong affinity, to participate in. This became *the coven*, the title referring to a meeting of witches. Some photos from this publication are now here in the exhibition.

melanie bonajo, like herman de vries, write their name without capital letters. As with herman, also with melanie this stylization seems to me to be more than just a stylistic device. Unfortunately, I did not have the opportunity to ask melanie bonajo about their motives. Considering herman's motives, however, leads me almost automatically to some core themes in melanie's work. In the case of herman de vries it is a consistent and ongoing performance with the language of his name and therefore inevitably with his identity. For the public who get to know his work, it takes constant getting used to when his name or a title of one of his works appears in a text in lower case. herman does not believe in hierarchies, as he sees nature as rejecting a hierarchical system and functioning nowhere within this. In written or printed language this means a small but nevertheless detectable ripple in the reader's sense of correctness, a challenge to the grammatical standards we so naturally apply and of the social conventions internalized by each of us. The eye stumbles over it again and again, which is precisely the intention of herman de vries's minimal speech act: to disrupt conventions and draw attention to other possibilities.

Ultimately, the goal is the deconstruction of an identity that has been attached to a person through a name, through a symbol fixed like a passport. Deconstruction is the precise word here: the dismantling of something that presents itself as a fact or a phenomenon, with the very means used to present the fact as fact or as phenomenon. In bonajo's and de vries's works I discover a parallel spirit to decondition, a parallel attitude to shake up conventions.

This parallel makes their works resonate intensely with each other. As far as I am concerned, this resonance becomes especially visible and detectable when we notice that both artists' works do not look very much like art is supposed to look like. Both deconstruct what is expected of art, by playing down aesthetic means and artistic expectations, by choosing themes that lie outside the artistic domain, by not considering what beauty is but instead advocating a more local beauty, and by also addressing their audiences with political topics.

Resonances also become audible because there is a third partner in the relationship: nature. But mainly, in my opinion, it happens because of a certain *documentary* character which both bodies of works have in common, meaning a pivotal activity of observing, reporting and documenting - as if from an outside vantage point - what goes on in the artist's research, their performances,

experiences and also how they *present* natural and cultural objects. Their motivations are as personal as they are political. Both artists find it important to integrate plural perspectives of observation: from-the-outside and from-the-inside.

bonajo's observing and documenting is often exuberant and explicit, while de vries's is more intimate and implicit. What ultimately makes them come together again is their overwhelming need to share their actions, their performances and their experiences and what they have learned from them, with other people. Both oeuvres are invitations, sent to the viewer. A large photo by bonajo of humans, adorned with leaves and objects, placed next to de vries' multi-part *journal of la gomera*, provides both works with a surplus of expressiveness and meaning. On the one hand the presentation of nature and the joy she brings as performed by de vries, on the other hand celebrating nature and her ecstasies as performed by bonajo, start to overlap each other and to integrate. de vries's *green earth rubbings* presented next to Bonajo's documentary film *Matrix Botanica. Biosphere Above Nations*, become the earth(s) in which the feet of the botanical celebrants root, the pigments with which details of the filmed rituals are given colour.

Both bonajo and de vries show the deconstruction and the construction of man in nature and of nature in man; of the images in the people, the people in the images, the images in nature and nature in the images in the people. melanie bonajo the exuberant shaman, herman de vries the subdued shaman, both disrupt the hierarchies that underlie the human condition.

Speaking of hierarchy and order -I recently read the following in a short and very enlightening history on the theme of *Finding Order in Nature*, written by Paul L. Farber. In the 18th and 19th century scientific objectives were considered as important as economic objectives in organizing the many explorations into the unknown worlds of Earth; the botanical gardens of Europe and America became centres of scientific research as well as nurseries for monetary gain. However, in the long run the grand scientific objective of Control undermined itself: the expeditions brought so many new species of plants and animals to the Western world, that scientists eventually were no longer able to cope with the multitude and diversity of the natural 'materials' they were confronted with. The project of finding objective order in nature came to a standstill; creating order raised more questions and problems than it could provide explanations for and insights into life on earth. The encyclopaedic perspective, propagated by Linnaeus and Buffon for example, suffered a shipwreck.

Nowadays we can recognise that the problems of these scientific taxonomists, who were looking for the universal Order as a (defining) means to find the underlying Cause, were created by their own limited perspective. The concept of ecology would only emerge 150 years later. What particularly stuck with me, however, was Farber's diagnosis that naturalists could not deal with multiplicity and diversity, and that they wondered why on earth God wanted to show His greatness in His creation in such an exaggerated and confusing way.

In that light, the works of bonajo and de vries, which are not about hierarchies but about multiplicity and diversity, which is about the juxtaposition of beings and things, shed light on our continued struggle with multiplicity and diversity, our living in a culture that strives for uniformity and not diversity. Both artists question the uniformity in many forms and on many levels, by which we allow ourselves to be defined.

nature's resonance

exhibition bradwolff & partners, amsterdam - dec 2023 / feb 2024

curated by christine van den bergh & yvonne yzermans

text cees de boer

translation lilian cooper

design kees janmaat

photography gert jan van rooij

bradwolff & partners © 2024